

Sygnatura akt I C 179/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu – Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: S.S.O. Joanna Składowska

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Wołczyńska – Kalus

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2014 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa S. D. (1)

przeciwko A. D.

o odwołanie darowizny

1. oddała powództwo;

2. nakazuje wypłacić adwokatowi J. R. oraz adwokat A. M. z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu kwoty po 4 428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych brutto (w tym podatek VAT w kwocie 828 złotych) tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie stron z urzędu.

Sygn. akt I C 179/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 30 lipca 2013r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Sieradzu S. D. (1) wniósł o zobowiązanie pozwanej A. D. do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powoda udziału 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...), o powierzchni 0,0845 ha, oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...), mającej w Sądzie Rejonowym w Sieradzu urządzoną księgę wieczystą nr (...), w związku ze złożeniem przez powoda w dniu 15 stycznia 2013r. oświadczenia o odwołaniu darowizny oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu wg obowiązujących norm.

Pozwana domagała się oddalenia powództwa i obciążenie powoda kosztami procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. D. (1) jest wdowcem, dziadkiem ojczystym A. D..

Po śmierci żony w 1995r, aktem notarialnym z dnia 01 lipca 1996r. sporządzonym przed notariuszem S. T., powód darował swojej sześciolatniej wówczas wnuczce swój udział wynoszący 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...), o powierzchni 0,0845 ha, zabudowanej budynkiem mieszkalnym oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...), mającej w Sądzie Rejonowym w Sieradzu urządzoną księgę wieczystą nr (...).

(umowa darowizny – k. 17-20)

Współwłaścicielami nieruchomości oprócz powódki są obecnie: jej matka R. D. (posiadająca udział 3/8) oraz syn powoda, a ojciec pozwanej S. D. (2) (udział 1/8).

(odpis księgi wieczystej – k. 7-16)

Małżeństwo rodziców pozwanej nie układało się dobrze. Małżonkowie D. wraz z córką mieszkali z powodem na nieruchomości będącej przedmiotem darowizny.

(zeznania świadka R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46)

W 2005r. toczyło się przed Sądem Okręgowym w Sieradzu postępowanie w sprawie o rozwód z powództwa R. D.. W toku rozprawy z 18 października 2005r. S. D. (1) złożył zeznania w charakterze świadka, w których podał, że syn kieruje groźby w stosunku do członków rodziny, w tym także wobec ojca. Używa słów wulgarnych, przemocy fizycznej. Powód stwierdził także, że „nie może powiedzieć złego słowa na synową ...”, a syn „...Od paru lat się źle zachowuje wobec całej rodziny...”.

(zeznania świadka R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, protokół rozprawy – k. 74)

Matka pozwanej w 2005r. wyprowadziła się z córką od teścia, lecz nadal opiekowała się powodem.

(zeznania świadka R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46)

Przywoziła go do przychodni, dbała o wypisywanie leków. Na jej prośbę do domu S. D. (1) przychodziła raz w tygodniu pielęgniarka.

(zeznania świadków: J. Ż. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 01.57.02-02.07, W. M. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.46.19-00.58)

Przynosiła powodowi obiady ze szkoły, w której pracowała. Robiła mu porządki, paliła w piecu, zapraszała na święta.

(zeznania świadków: R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, W. M. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.46.19-00.58, D. P. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 02.19.14-02.30)

Powód nigdy nie skarżył się na pozwaną, ani też jej matkę. Był zadowolony ze sprawowanej przez R. D. opieki.

(zeznania świadka Z. K. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 02.07.51-02.19)

W dniu 09 grudnia 2010r. powód sporządził pismo, w którym oświadczył, iż jego ostatnim życzeniem jest aby jego wnuczka A. D. zajęła się jego pogrzebem.

(oświadczenie – k. 79)

W grudniu 2011r. w domu powoda zaczęła bywać wraz z synem powoda partnerka S. D. (2) M. S..

R. D. nie zgadzała się na jej zamieszkiwanie i przeprowadzanie jakichkolwiek zmian w budynku. S. D. (2) chciał natomiast przejąć opiekę nad ojcem. Utrudniał byłej żony wchodzenie do domu. Dochodziło do licznych konfliktów między rodzicami pozwanej na tym tle. Były w związku z tym przeprowadzane interwencje policji.

W marcu (...) syn powoda wyprowadził się od ojca, kiedy doszło do awantury pomiędzy S. D. (2) a pozwaną i jej matką w związku z wystawieniem przez ojca pozwanej na zewnątrz mebli. Przeprowadzono interwencję policji na skutek zawiadomienia złożonego przez R. D..

(zeznania świadków: R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, M. M. (1) – nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.30.14-00.46, W. M. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.46.19-00.58)

Latem 2012r. R. D. zakupiła powodowi opał na zimę. Nadal przynosiła mu kupowane obiady, opłacała rachunki za energię elektryczną, czyniła starania o zaopatrzenie w aparat słuchowy.

(zeznania świadka R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, rachunki – k. 76, informacja Specjalnego Ośrodka Szkolno (...) w S. – k. 78, dokument dostawy wyrobów węglowych – k. 83-84, informacja (...) Centrum Pomocy (...) – k. 81, faktura – k. 82)

Począwszy od końca 2011r. stan zdrowia powoda systematycznie się pogarszał. S. D. (1) zaczął się skarżyć na kłopoty z pamięcią, moczyć. Zdarzało się, że po wyjściu z domu nie wiedział gdzie się znajduje.

(zeznania świadków: R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, M. M. (1) – nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.30.14-00.46, M. M. (2) - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.58.31-01.19)

Wykazywał objawy demencji starczej i wymagał opieki.

(zeznania świadka J. Ż. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 01.57.02-02.07)

Mieszkanie powoda było zaniedbane, dom wymagał remontu.

(niesporne, zeznania świadka M. M. (1) – nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 00.30.14-00.46)

W dniu 27 września 2012r. lekarz neurolog skierował powoda do szpitala psychiatrycznego z uwagi na otępienie w chorobie Alzheimerera.

(niesporne, skierowanie – k. 97)

Pozwana w tym czasie studiowała i sporadycznie odwiedzała dziadka.

(zeznania świadków: R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46)

W październiku 2012r. do pozwanej i jej matki zgłosiły się córki powoda, żądając wydania dokumentów ojca i oświadczając, że przejmują nad nim opiekę. Od tego czasu R. D. i A. D. nie były wpuszczane do domu powoda. Opieką nad S. D. (1) zajęła się jego córka M. Ł., zlecając pewne czynności sąsiadce S. N..

(zeznania świadków: R. D. – nagranie rozprawy z 20 marca 2014r. – 00.09.02-00.46, S. N. - nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 01.37.53-01.56)

20 lutego 2013r. R. D. zgłosił do Miejskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w S., że S. D. (1) może nie mieć właściwej opieki. Podczas wizyty pracowników ośrodka w mieszkaniu było jednak czysto, a powód był zadbany.

(zeznania świadków: E. G. – nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. - 01.19.20-01.27, G. D. – nagranie rozprawy z 16 stycznia 2014r. – 01.27.37-01.37)

W dniu 17 stycznia 2013r. do pozwanej przesłane zostało oświadczenie z 15 stycznia 2013r. napisane pismem komputerowym, z własnoręcznym podpisem S. D. (1), w którym znalazło się m. in. stwierdzenie o odwołaniu darowizny z uwagi na rażącą niewdzięczność, polegającą na wypędzeniu w marcu 2012r. z domu powoda jego opiekunów i pozostawienie go bez opieki w chorobie i niedołęstwie, w złych warunkach.

(oświadczenie – k. 21)

S. D. (1) ma obecnie 89 lat. Występuje u niego zespół otępienny.

W obecnym stanie psychicznym powód cierpi się zaburzenia funkcji poznawczych – pamięci, myślenia, komunikowani się, co powoduje zaburzenia orientacji w czasie, otoczeniu, własnej sytuacji i otaczającym świecie, zaburzenia kreatywności – funkcji wykonawczych, niezdolność do wykonywania podstawowych czynności życiowych, chwiejność emocjonalną, apatię.

Zarówno w dniu 15 stycznia 2013r., jak i obecnie stan powoda wyklucza świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

(opinia biegłej z zakresu psychiatrii K. P. – k. 146-147 wraz z wyjaśnieniem – k. 153)

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 898 § 1 Kodeksu cywilnego, darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Pierwszym zatem z koniecznych warunków dla powstania roszczenia o zwrotne przeniesienia własności przedmiotu darowizny jest złożenie ważnego oświadczenia woli o odwołaniu darowizny. Warunek ten w sprawie przedmiotowej nie został spełniony, bowiem w dacie sporządzenia wysłanego pozwanej pisma powód, z uwagi na występujący u niego zespół otępienny i jego skutki, znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Z mocy art. 82 kc powoduje to bezwzględną nieważność złożonego oświadczenia woli. Okoliczność ta wynika jednoznacznie z niekwestionowanej przez strony opinii biegłej z zakresu psychiatrii. Stan powoda nie tylko nie pozwalał mu na złożenie zeznań w sprawie, lecz wyraźnie wskazywał, iż nie jest on nawet świadom toczącego się procesu. Zarówno pozew, jak i samo oświadczenie woli musiało zostać sporządzone przez inną osobę, natomiast złożenie przez powoda podpisów pod dokumentami nie wiązało się z objęciem świadomością ich treści.

Należy także podkreślić, iż nawet gdyby złożone oświadczenie woli nie było dotknięte sankcją nieważności, w sprawie nie została również spełniona przesłanka jego skuteczności w postaci rażącej niewdzięczności obdarowanej.

Pojęcie „rażącej niewdzięczności” nie zostało zdefiniowane ustawowo, jednak jego definicja tworzona jest przez praktykę orzecniczą i doktrynę prawa cywilnego i można ją w zasadzie uznać za ugruntowaną.

Powszechnie przyjmuje się i Sąd w niniejszej sprawie poglądy te podziela, że pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, które nacechowane jest złą wolą obdarowanego. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo mieniu darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodzinnych) łączących go z darczyńcą. Co istotne również, zachowanie obdarowanego musi zasadniczo dotyczyć darczyńcy bezpośrednio. Cechy rażącej niewdzięczności mogą mieć zachowania wysoce nieprzyjemne kierowane do osoby bliskiej darczyńcy jedynie wówczas, gdy obdarowany, kierując swoje zachowanie wobec osoby bliskiej, zamierza oddziaływać na darczyńcę (wyrok SN z 26 lipca 2000 r., I CKN 919/98, LEX nr 50820). Sama niewdzięczność wobec osoby bliskiej wobec darczyńcy, bez związku z jego osobą, nie uprawnia do czynności, o których w powołanym na wstępie przepisie mowa.

Odnosząc te uwagi natury ogólnej do realiów niniejszej sprawy należało przede wszystkim zauważyć, iż brak było jakichkolwiek podstaw do ustalenia, że pozwana kiedykolwiek dopuściła się naruszenia czci i godności powoda, o nietykalności cielesnej nie wspominając, czy choćby zachowała się wobec niego w sposób niegrzeczny. Nigdy nie doszło do żadnego konfliktu pomiędzy stronami. Co więcej, nigdy powód nie artykułował jakichkolwiek pretensji do wnuczki, zarówno wobec niej, jak i innych osób. Ewentualny konflikt przebiegał na linii pozwana i jej matka – syn powoda i wynikał z nieporozumień na tle korzystania z domu stanowiącego współwłasność zainteresowanych. Należy przy tym podkreślić, iż udział pozwanej w zaistniałym konflikcie był niewielki. Co istotne również, powód nie miał dobrych relacji z synem, w przeciwieństwie do relacji z synową, po której stronie wyraźnie stanął podczas procesu rozwodowego. O pozytywnym stosunku powoda do wnuczki świadczy natomiast oświadczenie złożone w 2010r.

W zakresie opieki nad powodem zauważyć należało, iż na pozwanej nie ciążył obowiązek prawny w tym zakresie, względy moralne zaś wymagały jej świadczenia w pierwszym rzędzie przez dzieci S. D. (1). Szczególnie, że pozwana była osobą bardzo jeszcze młodą i nie mieszkała stale w S. w związku ze studiami. Niewątpliwie również największe wsparcie i pomoc przez długi czas powód uzyskiwał od swojej byłej synowej, a matki pozwanej. Stan powoda w 2012r. nie był w żadnej mierze skutkiem jakichkolwiek nagannych zachowań A. D., a wynikał przede wszystkim z podeszłego wieku i zmian chorobowych. Zbiegł się z konfliktem pomiędzy rodzicami pozwanej, kiedy to S. D. (2) zaczął

wykazywać inicjatywę w przejęciu pieczy nad ojcem, chcąc z nim zamieszkiwać po wielu latach bardzo złych relacji. Ocena motywów takiego działania pozostaje poza zakresem niniejszego postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił powództwo.

O wysokości wynagrodzeń pełnomocników ustanowionych dla stron z urzędu Sąd orzekł na podstawie § 2, 19 oraz § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. „w sprawie opłat za czynności adwokackie ...” (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).